

DUOGÁŠ JA OVDALAŠ VUOITIT:

Sámegielaide birra

Lea rehkenastojuvvon ahte sullii 20 000 - 30 000 olbmo sámástit. *Gollegiella* lea ásahuvvon dan dihte ahte movttiidahttit sámi gielaide ovddidan- ja ealáskahttinbargguid. Stuorimus sámegiella lea davvisámegiella mii ságastuvvo Norggas, Ruotas ja Suomas. Ruotas ja Norggas ságastuvvo maiddá lullisámegiella, julevsámegiella, ubmisámegiella ja bihtánsámegiella. Suomas gávdno earret davvisámi maiddá anárašgiella ja nuortalašgiella. Ruoššas leat eanas ságasteaddjit gielddasámegiellagat ja hui unnán olbmot ságastit nuortalašgiela, áhkksámegiela ja darjjesámegiela. Buot sámegielat leat uhkiduvvon gielat.

Ovdalaš bálkkašumi vuoitit:

2012

Divvun ja Giellatekno Romssa Universitehtas ja Aleksandra Andrejevna Antonova ja Nina Jeliseevna Afanasjeva ožžo jagi 2012 giellabálkkašumi. Antonova ja Afanasjeva oaččuiga bálkkašumi go leaba guhká bargan bajideame gielddasámegiela árvvu go soai leaba čállán girjjiid, jorgalan sámegillii ja sámegiela, dasa lassin leaba ortográfalaš gažaldagaiguin bargan. Divvun ja Giellatekno oačču bálkkašumi, go lea geavahišgoahtán odđáiigásaš teknologijja vai sámi geavaheddjiide leat geavahanláhkái neahtas sihke riektečállin- ja divvunprográmmat, bagadusat ja sátnegirjjiid.

2010

Guokte sámi nissona, Máret Sára, Kárašjogas ja Lajla Mattson Magga, Guovdageainnus juogadeigga jagi 2010 giellabálkkašumi. Sára lea ovddidan davvisámegiela oahpaheadjin, journalistan ja girječállin. Son lea čállán oahppogirjjiid ja čohkken sihke stohkosiid ja sátnevádjasiid girjin. Mattson Magga lea barggustis bokte gáhtten, oahpahan ja ovddidan lullisámegiela. Son lea čállán lullisámi sátnegirjjiid, čáppagirjjálašvuoda- ja fágagirjjiid ja lea dasa lassin jorgaladdan ja čohkken gielladeavsttaid.

2008

Sámi Siida Ohcejogas Suomas ja Henrik Barruk Straejmies Ruotas juogadeigga jagi 2008 bálkkašupmi. Sámi Siida oačču bálkkašumi danin go sii leat 1970-logu rájis bargan sámegiela sajádaga nannemiin Ohcejoga gielddas. Henrik Barruk lea guhká bargan upmisámegiela dokumenteremiin ja ealáskahttimiin. Vuosttaš čállagat mat prentejuvvojedje 1600-logus ledje čállojuvvon upmisámegillii, earret eará okta ABC-girji.

2006

Harald Gaski ja Jouni Moshnikoff oaččuiga 2006 giellabálkkašumi. Jouni Moshnikoff (1940-2012) gudnejahttojuvvui go lea nu guhká ja garrasit bargan nuortasámegiela ovddidemiin. Harald Gaski lea dahkan viiddes giellaovddidanbarggu ja lea iežas dutkama bokte leamaš veahkin loktet stáhtusa sámegielat girjjálašvuodas.

2004

Ella Holm Bull ja Anarâškielâ servi (anárašgiela searvi) ožžo easka ásahuvvon davviriikkalaš sámegiela Gollegiella-giellabálkkašumi jagi 2004. Ella Holm Bull (1929-2006) ražai eallinagi lullisámegiela ovddidemiin. Su ulmil lei loktet giela geavaheami sihke njálmmálaš ja čálálaš giellan. Anarâškielâ servi lea dan rájis go searvi ásahuvvui Anáris jagis 1986 garrasit bargan anárašgiela ealáskahttimiin.

TAUSTAA JA AIKAISEMMAT VOITTAJAT:

Saamen kielistä

Lasketaan, että saamen kielillä on noin 20 000 – 30 000 puhujaa. *Gollegiella* on perustettu saamen kielen kehittämisen- ja elvyttämistoimenpiteiden innostamiseksi. Suurin saamen kielistä on pohjoissaame, jota puhutaan Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa. Ruotsissa ja Norjassa puhutaan myös eteläsaame, luulajansaamea, uumajansaamea ja piitimensaamea. Suomessa puhutaan pohjoissaamen lisäksi inarinsaame ja koltansaamea. Venäjällä suurin osa saamen kielten puhujista puhuu kildininsaamea ja hyvin harvat koltan-, akkalan- ja turjansaamea. Kaikki saamen kielet ovat uhanalaisia kieliä.

Aikaisemmat kielipalkinnon voittajat:

[2012](#)

Divvun ja Giellatekno Tromsan yliopistosta sekä Aleksandra Andrejevna Antonova ja Nina Jeliseevna Afanasjeva saivat vuoden jahi 2014 kielipalkinnon. Antonova ja Afanasjeva saivat palkinnon, koska ovat pitkään tehneet työtä kildininsaamen arvostuksen kohottamiseksi kirjoja kirjoittamalla sekä kääntämällä saameksi ja saamesta. Sen lisäksi he ovat tehneet työtä ortografiakysymysten parissa. Divvun ja Giellatekno sai palkinnon uudenaikaisen teknologian hyödyntämisestä siten, että se on mahdollistanut saamenkielisille käyttäjille netissä tarjolla olevat oikeinkirjoitus- tai oikolukuohjelmat sekä sanakirjat.

[2010](#)

Kaksi saamelaisnaista, Máret Sára Karasjoelta sekä Lajla Mattson Magga Koutokienosta jakoivat vuoden 2010 kielipalkinnon. Sára on edistänyt saamen kieltä opettajana, journalistina ja kirjailijana. Hän on kirjoittanut oppikirjoja sekä kerännyt mm. leikkejä ja sananlaskuja kirjaksi. Mattson Magga on töidensä kautta huoltanut, opettanut ja edistänyt eteläsaamea. Hän on kirjoittanut eteläsaamen sanakirjoja, kauno- ja ammattikirjallisuutta sekä sen lisäksi tehnyt käännöstyötä ja koonnut kielitestejä.

[2008](#)

Sámi Siida Utsjoelta Suomesta ja Henrik Barruk Straejmiestä Ruotsista jakoivat vuoden 2008 kielipalkinnon. Sámi Siida -yhdistys sai palkinnon saamen kielen aseman vahvistamiseksi tehdystä työstä Utsjoen kunnassa. Henrik Barruk on pitkään dokumentoinut ja elvyttänyt uumajansaamea. Ensimmäiset kirjoitukset, jotka julkaistiin saameksi 1600-luvulla, oli kirjoitettu uumajansaamalla, mm. ABC-kirja.

[2006](#)

Harald Gaski ja Jouni Moshnikoff saivat vuoden 2006 kielipalkinnon. Jouni Moshnikoffia (1940-2012) kunnioitettiin pitkästä ja kovasta työstä koltansaamen hyväksi. Harald Gaski on tehnyt laajaa kielenedistämistyötä ja omalla tutkimustoiminnallaan ollut merkittävä tekijä saamenkielisen kaunokirjallisuuden arvostuksen nostamisessa.

[2004](#)

Ella Holm Bulla ja Anarâškielâ servi (inarinsaamen kielen yhdistys) sai vasta perustetun pohjoismaisen saamen kielen Gollegiella-palkinnon vuonna 2004. Ella Holm Bull (1929-2006) teki koko elämänsä töitä eteläsaamen edistämiseksi. Hänen tavoitteenaan oli lisätä sekä suullisen että kirjallisen eteläsaamen käyttöä. Anarâškielâ servi on siitä asti kuin yhdistys perustettiin Inarissa vuonna 1986 tehnyt kovasti töitä inarinsaamen elvyttämiseksi.

BAKGRUNN OG TIDLIGERE PRISMOTTAKERE:

De samiske språkene

Det fins mellom 20 000 – 30 000 personer som snakker samisk. Gollegiella er opprettet for å motivere til utvikling og revitalisering av de samiske språkene. Det største språket er nordsamisk som snakkes i Norge, Sverige og Finland. I Sverige og Norge snakkes også sørsamisk, lulesamisk, umesamisk og pitesamisk. I Finland snakkes enaresamisk og skoltesamisk i tillegg til nordsamisk. I Russland snakker de fleste samene kildinsamisk og svært få snakker skoltesamisk, akkalasamisk og tersamisk. De samiske språkene er truet.

Tidligere prismottakere:

2012

Språkprisen for 2012 ble delt mellom Divvun og Giellatekno ved Universitetet i Tromsø for arbeidet med å lage teknologiske verktøy for samisk språk, og Aleksandra Andrejevna Antonova og Nina Jeliseevna Afanasjeva for sin innsats for det kildinsamiske språket.

2010

To samiske kvinner, Máret Sára og Lajla Mattson Magga, delte språkprisen i 2010. Sára har som lærer, journalist og forfatter arbeidet for å utvikle det nordsamiske språket. Hun har gitt ut flere lærebøker, rim- og reglebøker for barn og bøker med samiske ordtak. Mattson Magga har arbeidet for å bevare, undervise og utvikle det sørsamiske språket. Hun har utviklet sørsamiske ordbøker og gitt ut både skjønnlitteratur og faglige bøker, i tillegg til oversettelser og innsamling av språkmateriale.

2008

2008 års vinnere var organisasjonen Sami Siida i Utsjoki, Finland og språkarbeideren Henrik Barruk fra Storuman, Sverige. Sami Siida har siden 1970-tallet arbeidet for å styrke det samiske språkets stilling i Utsjoki kommune. Henrik Barruk har i mange år arbeidet med å dokumentere og revitalisere umesamisk. De første skriftene som ble trykket på samisk på 1600-tallet var skrevet på umesamisk, blant annet en ABC - lesebok.

2006

Harald Gaski og Jouni Moshnikoff fikk språkprisen i 2006. Jouni Moshnikoff ble hedret for stort og langvarig engasjement for å fremme skoltesamisk/østsamisk, særlig med utarbeidelse av lærebøker og læremidler. Harald Gaski kan vise til omfattende språkutviklingsarbeid og har gjennom sin forskning bidratt til å høyne statusen på samiskspråklig litteratur.

2004

Ella Holm Bull og Anarâškielâ servi (Foreningen for enaresamisk) fikk det nyopprettede nordisk samisk språkpris - Gollegiella - i 2004. Ella Holm Bull (1929-2006) arbeidet hele livet med å fremme bruken av sørsamisk som et muntlig og skriftlig språk. Anarâškielâ servi har siden det ble grunnlagt i 1986 i Enare, Finland gjort et betydningsfullt revitaliseringsarbeid for å fremme enaresamisk språk.

TUÁVVÁŠ JÁ OVDIIST VYEITTEEH:

Sämikielâin

Rekinisteh, ete sämikielâin láá suulân 20 000 – 30 000 sárnod. *Kollekielâ* lii vuáđudum sämikielâ ovdedem- já iäláskitemtoomâi movtjiditem tiet. Stuárráamus sämikielâin lii tavesämikielâ, mon sárnuh Taažâst, Ruotâst já Suomâst. Ruotâst já Taažâst sárnuh meid maadäsämikielâ, juulevsämikielâ, umesämikielâ já pittáámsämikielâ. Suomâst sárnuh tavesämikielâ lasseen anarâškielâ já nuorttâlâškielâ. Ruošâst stuárráamus uási sämikielâ sárnoin sárnu kieldäsämikielâ já viehâ häärvih nuorttâlâškielâ, äkkil- já tarjesämikielâ. Puoh sämikielah láá uhkevuálásiih.

Ovdiist kielâpalhâšume vyeitteeh:

[2012](#)

Divvun já Giellatekno Tromsa ollâopâttuvvâst sehe Aleksandra Andrejevna Antonova já Nina Jeliseevna Afanasjeva ožžuu ive 2014 kielâpalhâšume. Antonova já Afanasjeva uázžoin palhâšume, ko lâin kuhháa porgâm kieldäsämikielâ árvuštem paajeedmân čälimáin kiirjijd sehe jurgâlmáin sämikielân já sämikielâst. Ton lasseen suái lává porgâm ortografian kyeskee koččâmušâiguin. Divvun já Giellatekno uázžoin palhâšume uđđâáigásâš teknologia ävkkim anemist tienuuvt, ete tot lii toohâm máhđulâžžân sämikielâlijd kevttid riävtuičäällim- teikâ njuolgâluuhâmohjelmid sehe sänikiirjijd, moh láá neetist finnimnâál.

[2010](#)

Kyehti säminissoon, Máret Sára Kárašjuuvâst sehe Lajla Mattson Magga Kuovdâkiäinust juohijn ive 2010 kielâpalhâšume. Sára lii ovdedâm sämikielâ máttáatteijen, journalistin já čällen. Sun lii čáállám oppâkiirjijd sehe nuurrâm el. sierâid já sänivaaijâsijd kirjen. Mattson Magga lii pargoidis peht tipšom, máttáattâm já ovdedâm maadäsämikielâ. Sun lii čáállám maadäsämikielâ sänikiirjijd, čaabâ- já áammátkirjälâšvuodâ sehe ton lasseen ráhtâm jurgâlempargoid já čokkim kielâiskosijd.

[2008](#)

Sámi Siida Ucjuvvâst Suomâst já Henrik Barruk Straejmiest Ruotâst juohijn ive 2008 kielâpalhâšume. Sámi Siida –servi uázui palhâšume sämikielâ sajattuv naanoodmân porgum pargoost Ucjuv kieldâst. Henrik Barruk lii kuhháa dokumentistâm já iäláskittâm umesämikielâ. Vuossâmuid čälimijd, maid almostittii sämikielân 1600-lovvoost, lijji čáállám umesämikielân, el. ABC-kirje.

[2006](#)

Harald Gaski já Jouni Moshnikoff uázžoin ive 2006 kielâpalhâšume. Jouni Moshnikoff (1940-2012) lâi áárvust oonnum kuhes já korrâ pargoost nuorttâlâškielâ pyerrin. Harald Gaski lii porgân vijdes kielâovdedempargo já jieijâs tutkâmpargoin lamaš merhâšittee tahhee sämikielâlii čaabâkirjälâšvuodâ árvuštem paajeedmist.

[2004](#)

Ella Holm Bulla já Anarâškielâ servi uázžoin eidu vuáđudum tave-eennâmlâš sämikielâ Kollekielâ-palhâšume ive 2004. Ella Holm Bull (1929-2006) poorgâi ubâ suu eellim pargo maadäsämikielâ oovdedmân. Suu ulmen lâi lasettid sehe njálmálii ete kirjálii maadäsämikielâ kevttim. Anarâškielâ servi lii ton räajist ko servi vuáduui Anarist ive 1986 porgâm korrâsávt pargo anarâškielâ iäláskitmân.